

assensus in genere entis sit perfectior, licet ex vi objecti non esset necessarius, multum accedit ad id quod Pelagius dicebat, gratiam requiri tantum ad facilius. Item videtur fuga solum inventa ad eludenda testimonia Conciliorum et Patrum. Ac denique videtur illa perfectio entitativa valde materialis, et ad mores nihil referens, si actus viribus naturæ elicited in Deo solo, ut ratione assentiendi, fundetur, nam inde habebit omnes proprietates fidei supra positas, quod ad mores sufficit.

18. *Impugnatio ab absurdo.* — Secundo, possumus ab inconvenienti argumentari, quia si ex eodem motivo et ratione formali objecti sequi potest actus naturalis et supernaturalis, nunquam erit in potestate hominis elicere supernaturalem actum, neque ad illum conari, quantum in se est, etiam conando operari ex perfectissimo motivo sibi proposito: consequens est falsum; ergo. Sequelam declaro, quia, supposito objecto credibili sub tali ratione divina, tantum est in potestate hominis libere determinari ad credendum sub illa ratione; quod autem actus prodeat supernaturalis vel naturalis, non est in potestate hominis, si ex vi illius objecti formalis non determinatur; ergo quod actus sit naturalis vel supernaturalis, pendebit ex sola Dei voluntate determinantis concursum, vel auxilium suum ad talem vel talem entitatem actus. Exemplo res declaratur, quia intellectus hic et nunc circa idem objectum potest actus fidei numero distinctos elicere, non est vero in potestate voluntatis libere se determinare ad hunc actum numero potius quam ad illum, sed vel naturaliter determinanda est ab objecto et circumstantiis, vel id pendet ex libero decreto Dei determinantis suum concursum ad talem individuum actum intra illam speciem; ergo similiter si motivum et ratio volendi vel credendi non determinat potentiam ad talem entitatem vel speciem actus, non erit in potestate voluntatis illam determinare, sed solum pendebit ex voluntate Dei.

19. *Exemplo vis argumenti explicatur.* — *Confirmatur.* — Quod autem hoc consequens admittendum non sit, probatur primo, quia nunquam esset in potestate hominis salvati etiam posita quacumque gratia præveniente, et cum illa faciendo quod in se est, quod dici non potest, ut per se constat. Sequela probatur, quia necessarium est ad salutem supernaturales actus elicere, ut supra ostensum est; sed non est in potestate hominis libere conari ad operandum ex tali motivo, quod

determinet ad actum supernaturalem, juxta illam sententiam; ergo nec salus est in potestate hominis. Et declaratur practice: ponamus enim duos homines sufficienter excitatos ad credendum, quia Deus dicit; si ergo ex illo motivo sequi potest actus naturalis et supernaturalis, contingere etiam potest quod uterque credat, unus tantum per actum supernaturalem, et consequenter sufficienter ad salutem, alter vero per actum naturalem, et insufficienter. Ponamus ergo ita fieri, nam possibili posito in esse, non sequitur inconveniens; peto ergo rationem ex parte talium hominum, ob quam unus elicuit actum tantum naturalem, et alius supernaturalem. Certe nulla reddi potest, quia uterque voluit efficaciter credere, quia Deus dicit, et amplius non fuit in ejus potestate: pendebit ergo totum ex eo quod Deus voluit dare auxilium concomitans supernaturale huic, et non illi, atque ita unus damnabitur, cum ex parte sui nihil minus fecerit, quod profecto absurdissimum est. Et confirmo, nam si hoc verum est, profecto non potuit homini præcipi ut habeat actum supernaturalem, sicut non potest præcipi ut habeat hunc actum numero, potius quam illum, quia hoc non pendet ex determinatione ejus. Solum ergo præcipitur homini ut credat Deo, vel quia Deus dicit: ergo si hoc facit, sive faciat actu naturali, sive supernaturali, implet præceptum: ergo jam non esset actus supernaturalis necessarius ad salutem, quia actus necessarius ad salutem sub præceptum cadit: ergo per solos actus naturales potest homo salvari.

20. *Evasio.* — *Oclusio.* — Propter hæc dicere potest aliquis, quamvis uterque actus sit possibilis, tamen de facto Deum decrevisse non cooperari cum homine ad operandum ex tali motivo, nisi supernaturali auxilio, et illud semper offerre, atque ita semper esse in hominis potestate supernaturalem actum elicere, et consequenter casum illum propositum de duobus hominibus æqualiter præventis non esse admittendum de lege, quamvis absolute sit possibile. Sed hoc imprimis alienum est a sensu et doctrina Patrum et Conciliorum, juxta quam non est necessaria gratia, quia Deus ita decrevit, sed quia propter humanam impotentiam ad talia opera est intrinsece necessaria, nimirum, quia opera ipsa, et objecta illorum excellentioris ordinis sunt, quam natura. Deinde illa lex non esset consentanea naturis rerum, quia si natura habeat sufficiens principium ad operandum, juxta exi-

gentiam objecti, ergo illum operandi modum negare, et statuere non concurrere, nisi altiori modo, esset præter naturæ debitum, et quodammodo monstrosum. Præterea quia, ut supra arguebam, tale motivum non esset supernaturale, sed naturale, quandoquidem natura de se apta est ad operandum ex illo: ergo elevatio ad operandum supernaturaliter tantum ex illo motivo, negando concursum ad actum naturalem, esset providentia omnino voluntaria, et extra ordinem rerum. Sicut si Deus statueret non concurrere cum homine ad credendum ex motivo humano, nisi per actum supernaturalem quoad substantiam, profecto esset providentia quasi violenta et miraculosa, etiamsi esset possibilis.

21. *Ultima replica.* — *Fuga alia præcluditur.* — Denique, si vera est lex hæc ordinaria, saltem de facto verum est nunquam fieri actum fidei ex tali motivo, nisi supernaturalem, saltem quia Deus ad alium non concurrat, facta sufficienti objecti propositione; at contraria opinio supponit oppositum, et ex actibus quos experimur, conatur ostendere talem actum naturalem ex illo motivo esse possibilem: ergo non potest cum illa opinione constare responsio, sed illam potius enervat, et evertit præcipuum fundamentum ejus. Nam si de facto nunquam ex tali motivo fit, nisi assensus supernaturalis, non est ex arbitraria Dei providentia, sed quia tale objectum et motivum talem actum requirit. Quod si quis forte dicat potius semper fieri utrumque actum, hoc etiam facile impugnatur; tum quia est superfluum; tum etiam quia est contra experientiam, quantum a nobis cognosci vel conjectari potest: tum denique quia tunc naturalis actus tanquam faciliior et naturæ magis consentaneus ordine naturæ præcederet, et pararet viam ad alium, procedendo ab imperfecto ad perfectum ordine generationis, et ita facile incidemus in Semipelagianum errorem; sequeretur enim Deum donare homini potentiam ad supernaturalem assensum, quia jam facit quod in se est, credendo vere et proprie Deo, propter Deum, totis viribus suis, quod in Concilio Arausicano damnatum est.

22. *Ultimum ex Metaphysica petitum.* — *Confirmatur.* — Ultimo argumentari possumus philosophice ex illo principio Aristotelis: habitus ex actibus, et actus ex objectis species sumere. Ex quo sic argumentor, nam eadem potentia circa idem objectum materiale ex eodem motivo seu objecto formali non potest habere actus specie distinctos; ostensum est au-

tem actus supernaturales specie et substantia distingui ab omnibus actibus naturalibus; ergo non possunt actus naturales versari circa eadem materias, ex eisdem motivis quibus specificantur actus supernaturales. Major probatur ex principio posito, quod actus sumunt speciem ex objecto; ergo et distinctionem specificam, et non ex objecto materiali, quia supponimus in illo convenire; ergo ex formali. Confirmatur, quia non possunt habere aliquod aliud formale principium distinctionis substantialis et essentialis. Dico autem principium formale, quia quod quidam asserunt, distingui, quod unus est ab auxilio supernaturali, et non alius, non declarat formale principium distinguendi, sed solum principium efficiens, quod supponit diversitatem essentialem in ipsis actibus secundum se spectatis; ideo enim unus illorum postulat principium effectivum distinctum, et altioris rationis, quia secundum naturam et speciem suam est altioris ordinis; ergo oportet assignare formale principium, a quo talem speciem habeat; hoc autem nullum est, nisi formale objectum.

23. *Solutio impugnatur.* — *Inductione res confirmatur.* — Respondent aliqui actus illos per suas entitates formaliter et essentialiter distingui, neque oportere aliud formale distinctivum quærere ex parte objecti. Sed hoc nihil aliud est quam evertere principium illud de distinctione actuum ex objectis, et totam Philosophiam, quæ docet motus, et omnia quæ habitudinem ad aliud essentialiter includunt, sive prædicamentalem, sive transcendentalem, habere speciem et consequenter distinctionem a terminis vel objectis quæ respiciunt, nam inde habent aliquo modo suum esse, et consequenter etiam distinctionem. Quamvis ergo verum sit actus intrinsece distingui formaliter se ipsis, seu suis differentiis constitutivis, tamen quia hæc differentiæ includunt habitudinem ad objecta, et illis accommodantur, ideo ex objectis etiam recipiunt distinctionem. Et inductione ostendi potest, nam etiam actus fidei supernaturalis distinguitur a fide humana in auctoritate in qua nititur, quæ pertinet ad objectum ejus, et a scientia, quia est per medium extrinsecum, quod etiam pertinet ad rationem objecti; ergo sine aliqua distinctione in objecto formali non potest intelligi essentialis distinctio in actibus, præsertim ejusdem potentiae et ejusdem objecti materialis.

24. *Responsio alia impugnatur.* — *Fit satis argumentis oppositæ sententiæ.* — Quo argu-

mento aliqui convicti fatentur necessariam esse distinctionem in ratione formali objecti, sub qua objectum attingitur; dicunt tamen hanc desumi sæpe ex habitudine ad lumen vel principium agendi. Et ita in proposito dicunt actus fidei naturalis et supernaturalis esse posse de hac veritate, *Deus est trius*, ut dicta a Deo; nihilominus tamen differre in rationibus sub quibus, quia respectu supernaturalis actus, ratio sub qua est auctoritas Dei, ut est sub lumine infuso; eadem vero auctoritas, ut est sub lumine naturali, est ratio formalis sub qua naturalis fidei. Sed qui sic respondent, non advertunt se supponere distinctionem in actibus, ut illam declarent in objectis, atque ita distinguere objecta potius per actus, quam actus per objecta. Probatur assumptum, quia auctoritas divina, ut manifesta, vel conjuncta diverso lumini, supponit distinctionem in luminibus; vel igitur est sermo de lumine actuali, et illud non est nisi actus ipse credendi; ergo supponit distinctionem in actibus; vel est sermo de lumine habituali, et sic supponit distinctionem habituum; ergo et actuum, quia habitus per actus a priori distinguuntur; ergo non potest commode salvari illa distinctio actuum, nisi supponendo in objectis formalibus secundum se aliquam distinctionem. Contra hunc verum discursum procedunt argumenta prioris sententiæ, quæ pure philosophica sunt, et ideo, licet majorem difficultatem haberent, in re theologica et quæ multum propendet ad dogmata fidei, minoris momenti censenda essent quam ut possent prudentem Theologum a plana et regia via deflectere. Respondendo ergo ad fundamenta contrariæ sententiæ, et hic discursus declarabitur magis, et objectiones quæ contra illum fieri possunt, obiter solventur.

25. *Ad primum.* — Ad primum ergo fundamentum, quod actus specie distincti possunt versari circa eandem materiam, ex eodem motivo, respondetur imprimis id admittendo in potentiis specie diversis. Rationem autem aliqui reddunt ex parte objectorum, diversas attingibilitates (ut vocant) in eis considerando, quas dicunt esse diversas rationes formales, sub quibus tales potentiæ in sua objecta tendunt. Sed revera illæ attingibilitates tantum sunt extrinsecæ denominationes ab actibus, vel potentiis desumptæ, et ita (ut supra dicebam) earum distinctionem supponunt, ideoque non possunt esse primariæ rationes a quibus actuum vel potentiarum distinctio sumatur. Potentiæ igitur, si a subjectis distinctis

fluant, ab illis possunt habere distinctionem quasi genericam, quia habent modum diversum tendendi in objecta; si vero ab eadem forma dimanent, necesse est distingui in objectis adæquatis, vel quia omnino condistincta sunt, vel quia objectum uni potentiæ adæquatum sub adæquato alterius continetur. Atque ita semper potentia superior vel immaterialior videtur attingere objectum sub ratione universaliori, ut videre licet in sensibus internis et externis, et in intellectu respectu illorum, et in appetitu superiori et inferiori, et in intellectibus etiam Angelicis, quatenus diversis speciebus intelligibilibus informantur.

26. *Quando possint actus specie diversi habere idem motivum.* — Sic ergo non repugnat actus specie diversos, propter diversitatem potentiarum, ferri in idem materiale objectum propter idem motivum, quia habent majorem distinctionem quasi genericam ex aliis principiis, et ita specifica differentia, quam unusquisque actus sumit ab illo objecto (ut sic dicam), accommodatur suo generi, et proprie causat distinctionem ab aliis actibus ejusdem potentiæ; illæ vero duæ differentię constituentes actus diversarum potentiarum in ordine ad idem objectum et motivum, inter se distinguuntur, vel ex modo tendendi in quo accommodantur generibus diversis, quæ contrahunt et determinant; vel quia illudmet motivum respiciunt ex vi rationis objectivæ, seu potentiæ magis vel minus universalis. Et hoc probant exempla de cognitione sensus et intellectus, vel de affectu voluntatis et appetitu ad idem bonum delectabile, et de actibus Angelorum specie distinctorum.

27. *Motus circularis et rectus non distinguuntur specie.* — At vero in actibus unius et ejusdem potentiæ, non facile inveniuntur actus specie distincti attingentes idem objectum sub eodem omnino motivo. Et imprimis id non probant exempla in fundamento adducta. Nam in exemplo physico de motu circulari et recto, non est propria distinctio specifica essentialis in ratione motus, sed solum distinguuntur in modo figuræ, sicut linea recta, et circularis, vel distinguuntur in ratione motus naturalis, sicut motus sursum, et deorsum. In exemplo autem magis theologico, vel potius morali de voluntate, simplici intentione et delectatione, in ipso motivo aliqua diversitas invenitur. Nam bonitas finis per se et absolute spectata movet ad simplicem amorem et unionem. Ad intentionem autem movet idem finis ut acquirendus, et ideo licet in ipso semper sit

eadem bonitas, tamen ad intentionem non movet, nisi quatenus etiam ipsa consecutio talis objecti simul apprehenditur ut bona, et movet ad sui dilectionem seu intentionem. Et simili proportionem ad fruitionem movet finis non utcumque, sed ut præsens, seu possessus, et sic non solum ipse, sed etiam possessio vel præsentia ejus apprehenditur ut bona, et ita delectat. Et ad hunc modum possunt etiam esse actus ejusdem potentiæ distincti specie, licet in idem objectum tendere videantur, quia in eis etiam potest inveniri aliqua diversitas in motivo. Ut amor Dei, et proximi propter Deum, etiamsi in eadem infinita seu increata bonitate Dei fundetur, nihilominus quia illa bonitas aliter Deum afficit, aliter proximum, habet distinctam rationem motivi. Idem invenitur in intentione, electione, et aliis similibus. Et in assensibus intellectus nostri, quoties invenitur specifica diversitas in actibus, invenitur aliqua diversitas in motivo assentiendi, quia vel est ipsa veritas in se per connexionem immediatam terminorum, vel est medium aliquod per quod veritas mediata cognoscitur. Unde licet contingat eandem veritatem in se immediatam, per medium etiam cognosci alio genere assensus, etiam in illis invenitur diversitas in motivo. Neque tamen nego, etiam in actibus vel habitibus ejusdem potentiæ, posse esse aliquam distinctionem quasi genericam, vel universaliorem ex modo tendendi, sed assero, cum pervenitur ad specificam diversitatem, semper inveniri aliquam distinctionem in ratione formali, seu medio aut motivo attingendi objectum, ut etiam in Metaphysica dixi.

28. *Solutio primi argumenti num. 2 propositi.* — *Objectio.* — Ex his ergo responsum est ad primum fundamentum, quia assensus fidei infusæ et acquisitæ ejusdem objecti, et sunt actus ejusdem potentiæ, et eodem modo tendunt, quia etiam assensus fidei infusæ fit modo humano, et ideo nisi distinguantur in motivis et objectis formalibus, non possunt essentialem distinctionem habere. Sed contra hoc objici potest apparenter, quia lumen fidei infusæ et naturale lumen intellectus sunt quasi potentiæ intellectivæ genere diversæ, quia lumen fidei ita est habitus, ut det etiam novam potestatem intelligendi specie diversam, et ad altiorem ordinem pertinentem; ergo ex hac parte possunt ab his duobus principiis prodire assensus plus quam specie et quasi genere diversi, etiamsi circa idem objectum ex eadem ratione assentiendi versentur. Nam in illis

invenietur distinctio, tum ex parte potentiarum, tum etiam ex parte modi. Quia licet uterque quoad aliquid fiat modo humano, scilicet, quoad compositionem et apprehensionem per species acquisitas, etc., nihilominus ipse assensus fit modo longe diverso quoad entitatem et perfectionem actus: sicut in duobus Angelis assensus naturales ejusdem veritatis per se notæ, vel in eodem medio fundatæ, licet conveniant in modo generali intelligendi Angelico, et sine compositione, vel discursu, nihilominus differunt specie ex modo subtiliori, et spiritualiori intelligendi: sic ergo in præsentia dici potest.

29. *Solutio.* — Hæc autem replica haberet quidem locum, si motivum talium assensuum seu actuum fidei esset ordinis naturalis, non vero procedit, quando motivum actus supernaturale est, ut in præsentia esse ostendimus. Quia licet multiplicatio principiorum cognoscendi vel volendi eandem rem propter idem motivum in eadem potentia, quando unum naturale est, et aliud supernaturale, non videatur repugnare, nihilominus si unus talium actuum naturalis sit, et alius supernaturalis, necessarium est ut motivum utriusque actus naturale sit, quia actus naturalis et factus per solas vires naturæ, non potest fieri, nisi ex motivo naturali eisdem naturalibus viribus proportionato. Unde licet possit Deus supernaturale lumen vel scientiam infundere, per quam veritas aliqua naturalis ex motivo naturali altiori modo cognoscatur quoad entitatem actus, quam per vires naturæ possit cognosci, nihilominus e contrario fieri non potest ut intellectus humanus per vires solas naturales assentiatur ex motivo supernaturali, quatenus tale est, eodem modo quod id facit per vires gratiæ, quantum ad rationem assentiendi, interveniente tantum differentia in modo tendendi quoad entitates assensuum. Quia si motivum supernaturale est, implicat contradictionem, ut per vires naturales solas attingatur, quia si intellectus solis suis viribus operatur, non intervenit ibi specialis Dei operatio; ergo non potest assensus fundari in solo motivo superante vires naturæ. Non potest enim Deus facere, ut sine suo adjutorio natura operetur ex motivo sibi non proportionato.

30. *Ex motivo supernaturali elici nequit actus naturalis.* — Itaque, loquendo de absoluta Dei potentia, non fundatur assertio in hoc quod distinctio et multiplicatio plurium actuum specie distinctorum sit omnino impossibilis in eadem potentia circa idem formale

objectum, seu ex eadem ratione assentiendi. Nam hoc modo distinguuntur fortasse, in anima Christi, aut beati, plures actus scientiæ naturalis et supernaturalis, seu per se et per accidens infusæ, prout versantur circa naturalia objecta, et motiva. Sed fundatur in hoc quod motivum Christianæ fidei est supernaturale, et ideo circa illudmet non possunt multiplicari actus naturales. Sicut etiam in scientia infusa per se et per accidens, fieri non potest ut circa veritates supernaturales cognoscendas per media supernaturalia distinguantur actus utriusque scientiæ, quia scientia naturalis, seu per accidens infusa, non potest tale objectum attingere. Sic ergo discursus factus non fundatur tantum in principio solo philosophico de distinctione actuum per objecta, sed adjuncto principio credito, quod ratio assentiendi, seu motivum credendi fide Christiana est supernaturale, ut a nobis probatum est. Nam profecto, si dicamus posse hominem sine gratia credere ex illo puro motivo, et cum omni perfectione quam ex vi illius habet quilibet actus in illo tantum fundatus, nimium tribuitur viribus naturæ, et plus quam locutiones Scripturæ, Conciliorum et Patrum permittant.

31. *Solutio secundi argumenti num. 4 propositi.* — Unde ad secundum principium, seu fundamentum prioris sententiæ, negamus, in objectis formalibus talium actuum, etiamsi circa eandem materiam versentur, non posse inveniri sufficientem distinctionem. Quæ fortasse in actu amoris obscurior est, sed illam in sequentibus capitibus investigabimus. Nunc vero in assensu fidei videtur nobis res perspicua, et ad excellentiam fidei Christianæ maxime spectans. Ut enim fateamur tam dæmones quam hæreticos proxime credere multa, quia a Deo dicta sunt, longe vero aliter in divino testimonio ac veritate nituntur, quam is qui fide Christiana credit. Nam dæmon, vel hæreticus ita credit Deo dicenti, ut tamen Deum dicere non credat, eadem fide aut ex eodem testimonio Dei, sed vel ex signis cogentibus, vel ex conjecturis humanis proprio discursu et iudicio regulatis: fidelis autem, et res dictas, et Deum dicere, et Deum non falli, nec fallere, et quidquid ad credendum ex parte formalis objecti et motivi necessarium est, eadem fide, sola veritate et auctoritate Dei nixus credit. Unde fit ut ratio credendi res etiam divinas in acquisita seu naturali fide, non sit purum verbum seu testimonium Dei, sed mixtum (ut sic dicam) cum humanis conjecturis, vel signis, vel cum aliquo testimonio

humano, ideoque licet tunc concurrat testimonium Dei, non tamen ut motivum supernaturale est, sed prout esse potest aliquo naturali modo cognitum. Nam talis fides semper nititur medio syllogistico formali, vel virtuali, quod medium, licet proxime videatur includere Dei auctoritatem, tandem resolvitur in naturale lumen, vel conjecturas per illud cognitatas, vel evidenter, vel per aliquam auctoritatem et fidem humanam, tum de testificante, tum de ejus auctoritate. Sicut in fide humana ex auctoritate Augustini, assensus rei dictæ revera non fundatur in puro testimonio Augustini, sed simul in aliis rationibus et mediis, per quæ mihi fit credibile vel notum, et Augustinum hoc dixisse, et ipsum esse tali vel tanta fide dignum.

32. *Discrimen inter motivum fidei infusæ et acquisitæ.* — Idem ergo est in fide mere naturali, qua creditur aliquid, quia dictum est a Deo, nam illa supponit talem æstimationem de Deo, qua credatur semper loqui verum, quæ æstimatio a dæmone, verbi gratia, vel alio naturaliter tantum credente, non fundatur in veritate Dei hoc ipsum de se revelantis, sed in lumine naturali quo id cognoscitur. Deinde etiam supponit illa fides aliam, quod Deus dixerit, et hæc est mere acquisita per aliquam signorum evidentiam, vel probabilitatem vehementem simul cum aliqua traditione humana. Ac tandem ex his omnibus virtute componitur ratio, seu motivum assentiendi naturaliter rebus a Deo dictis, et ideo in illa fide nulla est supernaturalitas, neque in substantia actus, neque in modo, quia intellectus mero discursu naturali ducitur et solum juxta mensuram suarum virium præbet assensum, vel necessarium, vel liberum ex naturali etiam seu humano affectu. At vero assensus fidei pure fundatur in Dei testimonio, suscipiendo verbum ejus non ut verbum hominum, sed ut est vere verbum Dei; hoc ipsum, nimirum, esse verbum Dei, eadem fide suscipiendo et discernendo, et veracitatem ipsius Dei eadem fide credendo, et ita est magna diversitas in objecto formali, quam alii auctores non intellexerunt, quia putarunt, nostram fidem infusam per se pendere a fide acquisita tanquam a causa partiali, ut Gabriel cum Ocham. clarius explicavit. Sed revera decepti sunt, nam si id verum esset, non esset certior fides infusa quam acquisita, a qua per se pendet. At, juxta nostram sententiam, ex prædicta diversitate in objecto formali oritur differentia in certitudine intrinseca et essentiali, quæ in fide Christiana est longe alterius rationis, ut late explicatum est.

33. *Diversa ratio objectiva est in voluntate credendi hæretici et catholici.* — Et hinc etiam facile intelligitur quomodo in voluntate credendi, quæ est in hæretico vel in catholico, inveniatur diversa ratio objectiva: nam respectu voluntatis fidelis, motivum est honestas quædam supernaturalis, quæ in illo objecto cerni potest, quatenus ad credendum proponitur ex sola Dei auctoritate, illi omnino intellectum subjiciendo et captivando. Voluntas autem quæ est in hæretico potest sæpe non esse honesta, nam eodem modo credit suos errores, et veritates quæ ex fide sibi eligit, unde potest in utrisque eadem voluntate et motivo duci, quæ voluntas plane est temeraria, vel certe, licet contingat velle credere aliquod mysterium fidei, quia prudenter judicat esse credibilem quam contrarium, in hoc ipso non nisi humana ratione ducitur, ac subinde ex quadam naturali et morali honestate, qualis in quacumque fide humana et prudenti inveniri potest, movetur.

34. *Solutio tertii argumenti, in num. 5 propositi.* — Tertium argumentum procedit ex hypothesi, si, facta propositione objecti fidei cum tota prævia gratia, Deus negaret auxilium adjuvans physice, seu concursum supernaturalem ad actum fidei, non vero generalem, quia tunc intellectus posset assentiri cum solo concursu generali, et ex eodem motivo, quia non habet aliud. Respondetur, tunc quidem intellectum, vel potentiam illam, cui negatur concursus supernaturalis, et non negatur generalis concursus ordinis naturæ, posse quidem elicere actum aliquem, illum tamen futurum esse naturalem, ex motivo naturali diverso a motivo Christianæ fidei. Quia licet objectum sit propositum sub ratione supernaturali, semper etiam adjungitur ratio naturalis sufficiens ad assentiendum vel volendum naturaliter, et tunc potentia secundum naturalem vim operatur, quia per actualem motionem superiorem non amplius elevatur. Solet similis casus proponi de vidente Deum, si Deus negaret illi supernaturalem habitum charitatis, et auxilium ad proprium actum charitatis, et quæritur quomodo amaret illa voluntas, diciturque amaturam, quantum potest per vires naturæ, tendendo in Deum sub aliqua ratione naturali, quæ in illo objecto etiam per visionem relucet. Sic ergo in casu nostro de actu credendi dicimus, quia fidei objectum, dum proponitur ut credendum ex auctoritate Dei, semper fit etiam credibile per rationes humanas manucentes hominem ut elevari

possit ad credendum altiori modo. Quod adeo necessarium est, ut propterea dixerint aliqui Theologi necessarium esse ut fides acquisita infusam antecedit, quod, licet non sit verum de fide ejusdem veritatis creditæ, est nihilominus probabile de aliquo iudicio credibilitatis ejus. Hinc ergo facile fieri posset, in eo casu, ut intellectus destitutus superiori auxilio, fidei assensum præberet veritati propositæ, non tamen ex motivo fidei supernaturalis, quia non ex pura Dei auctoritate, sed ex motivis et rationibus humanis sub quibus illa proponitur et cum quibus illa conjungitur, quando assensus est mere humanus et acquisitus, ut in præcedenti remissione explicatum est; et idem cum proportionem de voluntate credendi dicendum est.

35. *Vera solutio quarti argumenti, in num. 6 propositi.* — Quartum argumentum sumebatur ab incommodo, quod aliquis esset certus de sua fide, quod sit infusa et sicut oportet. Quod aliqui non reputant inconviens, et ideo facile sequelam admittunt, constituuntque discrimen inter actus intellectus et voluntatis; nam intellectus, inquit, clare intuetur rationem, ob quam movetur ad assentiendum, non tamen ita clare cognoscit rationem et motivum ex quo voluntas operatur, et ideo potest homo certo cognoscere se credere sicut oportet, et fide supernaturali, licet non possit ita certo cognoscere se amare sicut oportet, et consequenter nec certo cognoscit se esse justum. Sed hi auctores non advertunt fidem pendere a voluntate, et ideo non posse nobis esse magis notam qualitatem (ut sic dicam), seu supernaturale motivum assensus intellectus, quam sit nota supernaturalis species illius piæ affectionis seu voluntatis, qua determinamur ad credendum; illa autem volitio non est nobis notior quam alii actus voluntatis; ergo neque ipsa fides. Et ideo simpliciter respondeo negando sequelam, quia, cum in his actibus semper concurrant aliquo modo et naturalia et supernaturalia motiva, ut dixi, nunquam homo satis evidenter discernit an ex pura supernaturali ratione moveatur et operetur, et hoc est satis ut nunquam possit omnino esse certus de fide vel operatione sua, quamvis de illa magnas possit habere conjecturas. De qua re ex professo versus finem hujus materiæ dicendum est.